

Cəbraylov Hikmət Səxavət oğlu Şabran şəhər M.Nəzirov adına 4 nömrəli tam orta məktəbin XI sinif şagirdidir. O, 2017-ci ildə Respublika fənn müsabiqələrinin riyaziyyat üzrə üçüncüsü, 2019-cu ildə respublika fənn olimpiadalarının kiçik yaş qrupunda final mərhələsinin iştirakçısı, 2020-ci ildə bürünc, 2021-ci ildə gümüş, 2022-ci ildə isə qızıl medal mükafatçısı – "Birincilərin birincisi" olub. Onun duyğu və düşüncələrini, uğurlarının sirrini, gələcəyə dair planlarını bizimlə bölüşməsinə istədik.

Birincilərin BİRİNCİSİ

Hikmət Cəbraylov: "Hər uğurlu nəticəm mənə daha çox stimül verirdi"

- Hikmət, rayon təhsil ictimaiyyəti səni fənn olimpiadalarının fəal iştirakçısı, əsasən də qalibi kimi tanıyır. Bəlkə bizə uğurlarının arxa planından danışasan bir az. Lap elə başlayaq uşaqlığından. Bu qədər oxuma, öz üzərində işləmə həvəsi səndə necə formalaşmağa başladı?

- Öncə dəvətiniz üçün təşəkkür edirəm. Mənim üçün əlbəttə ki, ictimaiyyət arasında belə tanınmaq çox xoşdur.

Müəllim həqiqətən hər bir insanın həyatında mühüm rol oynayır. Eyni qədər də valideynlər. Əsasən bu iki faktor uşağın gələcəyini müəyyən edir. Mənim həm valideynlər, həm də müəllimlərim cəhətdən bəxtim gətirib. Necə ki, evdə valideynlərim təhsilimlə mütəmadi maraqlanıb, eləcə də məktəbdə ibtidai sinif müəllimim İradə Hüseynova. Yaxşı yadımdadı tələffüzlərdə bütün uşaqlar həyətdə olanda biz (əsasən də yorucu olmayan dərslərdən sonra) sinifdə qalıb misal, çalışma edirdik. Biz nə qədər az yorusaq da, yəqin ki müəllim bizdən daha çox yorulurdu. Amma o, yenə də fasiləsini bizə həsr edirdi. Beləliklə mən daha çox dərse meyillənirdim. Çöldəki oyunlar nə qədər cəzbə edici gəlsə də (gülür). Və ailə. Mənim atam da, anam da həkimdirlər. Qohumlarımda da həkimlər çoxdu. Mən həmin mühitdə böyümüşəm. Hansı ki, evimizdə hər gün insan orqanizmi, ağır xəstələrin sağaldılması, kiminsə həyatının xilas edilməsi söhbətləri gedir. Həkimlər axı ömür boyu oxuyub axtarıb olurlar. Belə təsəvvür edin ki, evimizdə daim araşdırılan iki valideyn görmüşük həmişə. Bu da əlbəttə, bizə təsir etməyə bilməz. Bizim ailədə böyük araşdırmaçılar və kiçik araşdırmaçılar var (gülür).

- Hikmət, "oxumayan uşaq" olmamaq üçün ən maraqlı, asan, belə deyək, yormayan yol hansıdır sənə?

- Əslində mən, bütün uşaqlar yaxşı oxumalıdırlar deyər düşünürəm. Kimisi yaxşı oxuya bilər, yaxşı riyaziyyat bilər, yaxşı biologiya bilər, yaxşı ədəbiyyat bilər və buna görə təhsilini davam etdirib yaxşı mütəxəssis olar. Kimisi də daha fərqli bir istedadla malik olar, yaxşı musiqiçi, yaxşı rəssam, yaxşı başqa bir peşə sahibi olar. Məncə əsas olan insanın nəyi daha yaxşı bacara biləcəyini müəyyənləşdirə bilməsidir. İstənilən halda insan məqsədlə olmalıdır. Onun hədəfi olmalıdır. Əgər hədəf, məqsəd yoxdursa, bu, "oxumayan uşaq" ifadəsinə həqiqətən, mənfi yük qazandıra bilər.

Daha yaxşı oxumaq məsələsinə gəldikdə isə, fikir dəyişir əlbəttə. Əgər sən oxuma, öyrənmə bacarığını varsa, bunu özün üçün bir vərdişə, həyat tərzinə çevirməlisən, əks halda bu sən üçün yorucu bir məsuliyyət kimi qalacaq və sən oxumanın əyləncəli, zövqlü tərəfini kəşf edə bilmədiyən üçün özünü çox şeydən məhrum etmiş və yormuş olacaqsan.

Öyrənməni özünü üçün hobbiyə çevirir. Bunun ən yaxşı yolu araşdırmaq, əlində olan mövzu haqqında əlavə məlumatlar toplamaqdır.

Əgər bir şeyi bacarırsınızsa daha yaxşısını edə biləcəyinizə inanmalısınız. Oxumaq üçün valideyn və ya müəllim nəzarətindən asılı olmaq mənə elə gəlir, pis vərdəstdir. Ola bilsin ki, valideynləriniz və müəllimləriniz sizin yaxşı oxumağınızı istəyir və bunun üçün sizə nəzarət etməli olduqlarını düşünürlər. Etməlidirlər də. Sadəcə siz özünüzü nəzarətə görə oxuyur yerinə qoymamalı, belə hiss etməməlisiniz. Bütün bu faktorları kənara qoyub nə üçün oxuduğunuzu, bunların sizə nə üçün lazım olduğunu, hətta lazım olub olmadığını aydınlaşdırmağınız. O zaman özünüzü heç bir nəzarət altında hiss etməyəcəksiniz. Çünki nə üçün çalışmalı olduğunuzu bilirsiniz, bu sizin hədəfinizə çatmağınız xidmət edir, nəzarət edildiyi üçün yox, məqsədinizə çatmaq üçün oxuyursunuz.

Bacılı bir müddət eyni sinifdə oxumuşuq. O, məndən bir yaş kiçikdir. Amma məndən daha çox çalışır, yaxşı oxuyurdu. Mən hər dəfə bilmədiyim şeyləri ondan soruşurdum (söhbət aşağı siniflərdən gedir). Bir gün hiss etdim ki,

ondan çox tez-tez soruşuram və özümə qəribə gəlirdi. Axı o məndən kiçikdi, necə olur ki, məndən daha yaxşı bilir və mən özümə balaca bacımdan soruşuram. Tərsinə olmalı idi. Onda özüm-özümə sual verdim ki, niyə də mən elə olmayım? Sonra daha çox və diqqətlə oxumağa başladım. Yarışlarda iştirak etdim, gördüm ki, mənə alınır. Hər uğurlu nəticəm mənə daha çox stimül verirdi. Uğursuzluqlarım da olurdu əlbəttə, indi də olur. Bəzən müəyyənləşdirməyə hədəfə çox yaxınlaşıb kənarda qalıram. Amma hər dəfəsində bilirəm ki, daha yaxşısını edə bilərəm, mən bacararam. Bu, mənə motivə edir.

- IV ixtisas qrupuna hazırlaşsən, həkim olmaq istəyirsən, ən sevdiyən fənn biologiyadır. Biologiyamı sənə bu qədər sevdiren nə oldu?

- Hazırlaşdığım qrupdakı bütün fənləri sevirəm, amma düz qeyd edirsiniz, biologiyanın yeri daha ayrdır. Əvvəldə də dediyim kimi, evdə olan mühit, yəqin ki, bu fənni sevməyimə birbaşa təsir edib. Hələ həmin fənn ilə tanış olmadan çox öncə eşitdiyim terminləri dərslərdə görəndə mənə daha maraqlı gəlirdi, özümü mövzuya daha çox hakim hiss edirdim. Bu da həmin fənni daha dərinləndirən mənimsəməli olduğum təsəvvürü yaradırdı. Biologiya çox maraqlıdır. Dərslərdə hansısa mövzunu oxuyandan sonra mütləq əlavə araşdırma edirəm. Dərslərdə olanda yeni mövzudan sonra əsas ağılımda olan evə gedən kimi həmin mövzuda daha çox və yeni nələrsə öyrənmək olur. Araşdırma, müstəqil öyrənmə mövzusunda müəllimin rolu məsələsinə də vurğulamaq istəyirəm. Gülnar müəllim (mənim məktəbdən kənar biologiya müəllimi) mənə həmişə şagirddən daha çox müstəqil araşdırmaçı kimi yanaşdı. Adətən müəllim və şagird deyəndə öyrədən və öyrədən təsəvvür edirik. Amma Gülnar müəllimin yanaşmasına görə biz ikimiz də araşdırmaçıyıq. Bəzən məndən hansısa mövzunu araşdırmağımı xahiş edir. Əmin olun ki, bu tapşırıqdan daha çox məsuliyyət hiss etdirir, daha maraqlı olur və daha verimli nəticəyə gəlirik. Bu, təkəp tapşırıq deyil, müəllim biliyini qiymətləndirməyəcək. Bu, həm də güvən və etimaddır. Müəllim özünün edə biləcəyi kimi yaxşı iş ortaya çıxacağına əminidir.

Bir də, əgər hansısa elmə marağın yaranıbsa, onu itirməməlisən, arxasınca getməlisən. Marağ çox önəmlidir. Bu, zəhmətin yarısidir.

- Özün də qeyd etdin ki, bəzən o marağ itə bilər. Bəs o marağı itirməmək, istiqamətdən yayınmaq üçün nə etmək olar?

- Yayınmaq üçün iradə olmalıdır. Ətrafda bizi yayındıra biləcək, mənfi təsir edə biləcək çoxlu faktorlar var. Biz müəyyən mənada ətrafımızdakı insanları özümüzə əks etdiririk. Həmin faktorların mənfi təsirindən qorunmağın ən yaxşı yolu ən yaxın çevrənə müsbət faktorları cəmləməkdir. Çalışmısan ətrafında ağıllı fikir ala biləcəyin, normal düşüncəli, yaxşınıpisi ayıra bilən, sənə inkişafına sevinən insanları yığasan ki, onlar səni yolundan döndərməsin, əksinə stimül versinlər. Mənfi şeylər çuxur kimidir, nə qədər doldurmağa çalışsan da sürüşmə ehtimalı olur. Maraqlarınla örtüşən insanlarla oturub durmalısan. Yoxsa çətin olar. Bir iş görürsənsə və ətrafın sənə dəstəkdirsə rahat uğur qazanırsan. Dəstəksiz uğur qazanan insanlar da var əlbəttə. Bunun üçün daha çox inad göstərmək, prinsiplilik lazımdır. Onlar öz hə-

dəflərinə sarılırlar və hədəfə çatmaq üçün bütün güclərini ortaya qoyurlar. Bu isə əlbəttə, daha çətinidir.

- Hamıdan yaxşı oxumaq, hamıdan birinci olmaq, yoxsa birlikdə öyrənmək və birlikdə qazanmaq?

- Birinci olmaq, əlbəttə ki, yaxşıdır. Bu zəhmətin bəhrəsidir. Amma birlikdə öyrənmək, birlikdə qazanmaq da maraqlıdır və faydalı.

Mən yarışlarda, olimpiadalarda bir çox dostlar qazanmışam. Özünə eyni marağ dairəsində olan uşaqlarla işləmək, onlarla söhbət çox maraqlıdır. Bir-birimizdən çox şey öyrənirik. Məsələn, hansısa çətin gələn bir mövzuda kim isə öz üsulunu paylaşır və sən onun üsuluna baxıb öz üsulunu tapırsan. Bütün söhbətlər daha maraqlı, müzakirə şəklində və faydalı olur.

- Çox oxuyursan, çalışırsan, istər qəbul imtahanlarına, istər olimpiadalara. Yəqin ki, hansısa marağ dairəsində olan fəaliyyətlərdən müəyyən qədər özünü məhrum etməli olursan. Özünə məhdudiyət qoymaq çətin deyil ki?

- Düzü, oxumaqdan heç vaxt yorulmamışam. Və marağ dairəmin tam mərkəzində hədəflərim dayandığı üçün digər fəaliyyətlərə məhdudiyət qoymaq elə də çətin deyil. Amma hədəfimə çatdıqdan sonrakı zaman üçün nəzərdə tutduğum fəaliyyətlər var. Maraqlandıgım işlərlə məşğul olmaq və hətta marağ dairəmi genişləndirmək. Bunlar əlbəttə, önəmlidir. İnsanın sosial həyatı olmalıdır.

- Orta təhsilin müddətində öyrənmə istiqamətində özün üçün kəşf etdiyən "qızıl qaydalar" varmı və onları oxucularla bölüşmək istərsənmi?

- Hamı eyni cür oxumur, hərəddə bu, fərqlidir. Mənə görə ən önəmli qayda düzgün oxumaqdır. Düzgün oxumaq çox oxumaqdan yaxşıdır. Yəni əzbərləməklə olmur, dərk etməlisən. Hər şagirdin öz metodları var. Hansısa qaydaları yadda saxlamaq üçün üsulları. Digər önəmli qayda isə araşdırmaqdır. Araşdırmaq lazımdır. Mütləq araşdırıb dəqiqləşdirmək.

- Yəqin ki, müstəqil həyatın bir addımlığında artıq gələcəyə dair planların var. Bizimlə bölüşmək istərsənmi?

- Beyin cərrahiyəsi üzrə ixtisaslaşmaq, xaricdə təhsil alaraq özümü inkişaf etdirmək istəyirəm. Düzü beyin cərrahı olmaq məsələsində fikrimi tam dəqiqləşdirməmişəm. İstənilən halda həkim mütləq daim öz üzərində işləməli, inkişaf etməlidir. Həkimlərin cəmiyyətdə rolu danılmazdır. Hər gün onlarla xəstənin qəbulu, müayinə-müalicələr, əməliyyatlar. Bu, olduqca önəmli, daha konkret desək həyatidir. Amma mən daha çox tibbin araşdırdığı xəstəliklərin müalicə üsullarını kəşf etmək mövzusunda fikrimi cəmləmişəm. Planlarım böyükdü.

- Sən olaraq həmyaşıdlarına, məktəblilərə həmyaşıd və uğurlu bir şagird kimi nə demək istəyirsən?

- Özünə inanmalısən. Sən özünə inanmasan heç kəs sənə inanmayacaq. Sən özünü isbatladıqdan sonra, uğurlar qazandıqca hamı bunu görəcək və yanında olacaq. Əgər özünə inanmasan bu halda başqaları sənə kömək edə bilməyəcək. Özünə güvən və bunu şüur altında möhkəmlət. Sən bacarsan. Bacaracaqsan.

Gülər HÜSEYNOVA